

УДК: 811.163.41'42:070

811.163.41'367

https://doi.org/10.18485/kij.2017.64.1_2.11

САША М. ЂУКИЋ*

Универзитет у Источном Сарајеву
Педагошки факултет Бијељина

Оригинални научни рад

Примљен: 14.02.2017.

Прихваћен: 15.04.2017.

КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА НАЧИНА И ФУНКЦИЈА ПРЕНОШЕЊА ТУЂЕГ ГОВОРА У ШТАМПАНИМ И АГЕНЦИЈСКИМ ВИЈЕСТИМА

Рад има за циљ да упореди начине и функције преношења туђега говора у агенцијским вијестима које је објавила Новинска агенција Републике Српске са истим категоријама из дневне штампе. Компаративна анализа је показала да поједине форме туђега говора које су присутне у дневној штампи (нпр. експресивни управни говор) нису присутне и у агенцијском начину писања и да се функционално не поклапају. Иако је о начину преношења туђега говора писано и у другим радовима, поједине форме (нпр. форма реплике) нису описане, мада су заступљене и уочљиве. Осим тога, секундарни циљ рада јесте да се укаже на чињеницу да дневна штампа обилује агенцијским вијестима на шта треба обратити пажњу при функционалностилистичким истраживањима оваквог корпуса.

Кључне ријечи: туђи говор, (не)управни говор, комбиноване структуре, дневна штампа, агенцијска вијест, СРНА, ПФС.

Увод

Покушавајући да се одреди и опише начин писања у агенцијском новинарству, постављају се питања да ли су форме туђега говора које се јављају у дневној штампи присутне и у агенцијском начину писања и да ли имају исту или идентичну функцију.

Прије тога неопходно је указати на једну чињеницу – лингвистичке (функционалностилистичке) анализе новинских текстова углавном се врше на новинском материјалу који је ексцерпиран из дневне штампе и(ли), ако тако анализа налаже, примјерима из других медија: радија, телевизије и мултимедијалних

* djukic55@gmail.com

портала. У таквим анализама, врло ријетко или спорадично се помињу новинске агенције као засебан медиј. Том приликом се заборавља и специфичан положај новинских агенција у медијском систему – да је то „базични” медиј који својим информативним сервисом снабдијева остале медије. У чему је важност ове чињенице? При анализама језичко-стилских карактеристика новинских текстова наводе се особине (па чак и примјери!) који су типичнији за агенцијски начин изражавања него што је то обиљежје другог медија. Односно, дневна штампа обилује¹ текстовима које су објавиле домаће или иностране агенције. Фрагментарно или цјеловито преузети, прерађени или допуњени, агенцијски текстови тако постају саставни дио дискурса дневне штампе, што се у анализама не смије пренебрегнути. Апсурдно је тврдити да се агенцијски начин изражавања знатно разликује од начина писања других медија – припадање истом функционалном стилу (публицистичком) и иста језичкостандардна основа то потврђују, али се не могу потпуно ни поистовијетити. Та разлика је у појединим сегментима (дискурса, приступа теми, илокуционој намјери и сл.) знатнија, а у појединим мања.

Анализирајући и упоређујући форме и функције туђег говора у агенцијским вијестима² и вијестима или извјештајима дневне штампе, покушаће се одредити какав је њихов међуоднос. Да ли су форме туђег говора које се појављују у дневној штампи присутне и у агенцијском изражавању, да ли су приближно исте фреквентности и позиционираности у дискурсу и, на крају, да ли имају исту функцију.

Полазиште у анализи, као и коришћена терминологија, биће граматичко-стилистички (под)моделу туђег говора које је издвојио и дефинисао М. Ковачевић (2012: 13–37) на основу формално-диференцијалних црта у творби модела преношења туђег говора, као граматичке компоненте, и „стилске неједнаковриједности као разлога формалне варијантности у оквиру општих граматичких модела” (исто, 15). Други рад, који ће у појединим сегментима допуњавати и објашњавати постављену проблематику, нарочито из перспективе дневне штампе, јесте анализа типова и функција туђег говора у језику српских медија коју је провела Д. Јеротијевић (2011: 64–660).

Под преношењем туђег говора Ковачевић (2012: 15) подразумева укључивање туђих ријечи у ауторски дискурс или текст, а резултат тога је синтаксичка конструкција са туђим говором. Аутор даље наводи да су само два неспорна граматикализована синтаксичка модела преношења туђег говора – *управни* (*директни*) и *неуправни* (*индиректни*) говор, а сви остали су само варијације у оквиру наведених модела, или комбинације појединих елемената основних модела. Тако су издвојени подмоделу управног говора: *неуведени управни говор*, *слободни управни говор*, *уведени слободни управни говор*, *фрагментарни ци-*

¹ Дневна штампа од новинских агенција директно преузима око 45% информација (Умићевић, 2015: 32)

² Агенцијска вијест је основна и најпродуктивнија форма агенцијског начина изражавања. Стога ће она и бити предмет интересовања.

тат, недословни управни говор, неуправно-управни говор, (не)изречени управни говор; и подмодели неуправног говора: *неконекторски неуправни говор, експресивни неуправни говор, полууправни говор, дословни неуправни говор, слободни неуправни говор, и полуслободни неуправни говор.* Простију класификацију, теоретски утемељену на таксономији коју је предложила А. В. Смирновна, нуди у својој анализи Јеротијевићева (2011: 649). Поредећи наведене класификације, утврђено је да међу њима нема суштинске разлике, да је Ковачевић понудио детаљнију и опширнију таксономију, адекватнију за књижевностилистичку анализу, док је друга адекватнија анализи туђега говора у новинским дискурсима, јер је изведена „на основу примера из језика писаних медија” (исто, 647). Стога, како је већ и најављено, за полазиште у анализи прихватиће се Ковачевићева подјела, јер она представља, како је аутор и нагласио, „темељни грамагичко-стилистички терминсистем туђег говора, првенствено у српском књижевном језику” (2012: 33), уз допуну оних категорија које наводи Јеротијевићева, а које су типичне за новински дискурс. Ту је, углавном, ријеч о наративно пренесеном говору и двоструко директном говору.

Имајући у виду чињеницу да су управни и неуправни говор општејезичке категорије остварљиве у свим функционалним стиловима, а њихови поједини подмодели остварљиви само у књижевноумјетничком функционалном стилу или су ограничени само на одређене реализације језичког система³, онда ће детаљније бити представљени само основни модели и њихови подмодели реализовани у новинском, односно, агенцијском дискурсу.

За анализирани корпус насумице су издвојене вијести које је објавила Новинска агенција Републике Српске (СРНА), а њихово поређење је вршено са текстовима који су објављени у штампаним издањима Гласа Српске (ГС), Независним новинама (НН), Вечерњим новинама (ВН) и Блицу (БЦ). Приликом анализе прво ће се коментарисати форме туђег говора евидентирани у агенцијским вијестима, а затим ће се упоређивати са дискурсима штампе који се односе на исти догађај. Овакав методолошки принцип би требало да покаже начин употребе туђег говора у различитим подстиловима публицистичког функционалног стила, с тим што треба нагласити да агенцијски начин изражавања, за сада, није издвојен као подстил.

Управни говор и његови подмодели у агенцијским вијестима и дискурсу штампе

Форму управног говора чине три елемента: /1/ конструкција са туђим говором (говором лика, неаутора), /2/ ауторска дидаскалија (конферанса, говор аутора) и /3/ маркери цитатности који јасно омеђују туђи говор. Синтаксички посматрано, туђи говор (у наведеним примјерима је подвучен) и ауторска дидас-

³ Више о реализацији подмодела управног и неуправног говора в. у М. Ковачевић (2012: 29–31).

калија представљају самосталне клаузе у паратаквичком односу. Њихов однос није условљен позицијом, односно, ауторска дидаскалија у односу на туђи говор може бити у постпозицији [а], претпозицији [б] и интерпозицији [в].

[1] Примјер: а) „Не смије се окренути страница која није прочитана” /1/, рекла је Арманова /2/. (*Запад продао Сребреницу*, СРНА, 6.11.2015); б) На питање да ли очекује да и његова два коалициона партнера подрже ову иницијативу у Скупштини Србије, Марковић каже /2/: „Не знам, али мислим да је Ивица Дачић свестан да ово што је потписано ништа не смета грађанима” /1/. (Политика, 5.5.2011); в) „Социјалистички системи су се сами урушили, пали су као зреле крушке”, резимира Предраг Пајић, „али дисиденти попут Михајлова, веома су допринели да се спозна њихова права природа”. (Политика, 23.4.2011)⁴

Примјери из штампе показују да се ауторска дидаскалија реализује у све три позиције, да се најчешће јавља форма са постпозицијом ауторске дидаскалије [а], али су бројни и примјери са ауторском дидаскалијом у претпозицији, који обично слиједи претходно објашњење аутора текста или директни говор [б], док су примјери са конферансом у интерпозицији [в] знатно рјеђи (Јеротијевић 2011: 650).

У анализираним агенцијским вијестима, ауторска дидаскалија је искључиво у постпозицији [а], а није забиљежен ниједан примјер са ауторском дидаскалијом у претпозицији [б] или интерпозицији [в].

Као функције (могућности) управног говора у новинским (штампаним) текстовима Јеротијевићева (2011: 650) наводи: настојање новинара да вјерно и што објективније⁵ представи догађаје, да се аутор дистанцира од говорникових ријечи, да аргументује и потврди одређени став, и, на крају, да стилизује текст – да различитим (под)моделима „развије” текстуалну монотонију. Наведене функције потврђене су и за агенцијске вијести, с тим што треба нагласити да је уочена још једна особина – а то је тежња принципу фронталности информације,⁶ што потврђује чињеница да у агенцијској вијести није пронађена ниједна реализација управног говора са ауторском дидаскалијом у постпозицији или интерпозицији – односно да је типична форма УГ у агенцијској вијести да информација долази у фронтални дио реченице, док конферанса, пошто је најчешће информативно ирелевантна, долази иза туђега говора.

Управни говор појављује се и у бекграунду. Тада представља посљедњу или једну од посљедњих реченица агенцијске вијести и својим положајем заузима једну од јаких позиција текста, што се често користи да би се нешто истакло или апострофирало.

⁴ Посљедња два примјера су преузета од Јеротијевићеве (2011: 650), не зато што се адекватни примјери нису могли пронаћи у анализираном корпусу штампе већ због лакшег објашњења појединих чињеница. Из истих разлога наведен је и примјер [2].

⁵ (Под)моделом УГ новинар настоји да у оквиру дословног преношења туђега говора створи утисак вјеродостојности, мада, како упозорава Шорт (1999: 264), новинар, бирајући дијелове преношеног говора, „приказује” говор и утиче на гледиште читаоца.

⁶ Принцип фронталности информације подразумијева да се најважније чињенице стављају на ударно мјесто (Славковић 1981: 113).

Нпр.: „Не смије се окренути страница која није прочитана”, рекла је Артманова. (*Запад продао Сребреницу*, СРНА, 6.11.2015); „СПЦ се наравно не мијеша у послове државе и сматра се да је то посао који треба да ураде надлежне институције и органи, што је општи закључак у вези са тим питањем”, истакао је предсједник Републике Српске Милорад Додик. (*Додик: Кључни резултат – позив на јединство и међусобно уважавање*, СРНА: 5.11.2015); „Ми имамо политичких разлика, али тај рјечник треба бити другачији, толерантнији, прије свега, јер је наша обавеза, како рекоше владике, да не мислимо о себи него о народу, да служимо народу и ја се надам да ћемо ту праксу у времену пред нама успјети да доведемо до краја”, закључио је члан Предсједништва БиХ из Републике Српске Младен Иванић. (*Иванић: Све вјерске заједнице у БиХ треба да буду равноправне*, СРНА: 5.11.2015)

Изузевши основни модел, УГ у агенцијским вијестима реализује се и у својим подмоделима – варијацијама које се односе на присуство/одсуство неких од компонената управног говора. Од поменутих подмодела УГ анализом ће бити обухваћени само они који се идентификују у дискурсу агенцијске вијести. У појединим ситуацијама, гдје примјери буду адекватни, указаће се на њихово паралелно присуство у штампаним медијима, утврђујући њихову сличну или диференцијалну функционалну употребу.

Слободни управни говор – уведени (СУГ/У)

Ова форма управног говора настаје када из модела УГ изостану ортографски маркери говора лика (наводници или црта). Управни говор се тада своди на говор лика /1/ и ауторску дидаскалију /2/.

[2] Нпр.: Једно од његових предвиђања, констатује Штраус, могло би да се на крају оствари /1/: да кинеска претња натера Русију да се врати Западу. /2/(Политика, 23. 4. 2011)

Уведени слободни управни говор забиљежен је само у насловима агенцијске вијести, док није пронађен ни један примјер његове реализације у тијелу вијести (типа [2]), па ће се, имајући то у виду, о СУГ/У говорити само у контексту наслова агенцијске вијести.

Примјери [2.1]: *ГАЛИЈАШЕВИЋ: МЕКТИЋ ШТИТИ КРВНИКЕ ИЗ ОДРЕДА „ЕЛ МУЦАХЕДИН”* (СРНА: 23.10.2015); *СУВАРА: СДС СПРЕМАН НА СВЕ САМО ДА ИСКОМПРОМИТУЈЕ ДОДИКА* (СРНА: 9.10.2015); *ДОДИК: СДС, ПДП И НДП ПОКАЗАЛИ ПОТПУНУ НЕЗАИНТЕРЕСОВАНОСТ ЗА СРПСКУ* (СРНА: 16. 10. 2015); *БОСИЋ: ДОГОВОР О УВАЖАВАЊУ ИНСТИТУЦИЈА И ФУНКЦИЈА* (СРНА: 5.11.2016); *ДОДИК: НЕМАМ НИШТА ПРОТИВ ПРОТЕСТА, АЛИ РАЗГОВОР ЈЕ БОЉИ* (СРНА: 17.4. 2016); *ЛУКИЋ: НЕЋЕ БИТИ ЛАКО НАЋИ ЗАМЈЕНУ ЗА ДУЊИЋА* (СРНА: 27.10. 2015)

Као што се из примјера види, форму СУГ/У у наслову чине конференса која је сведена само на име онога који изговара ријечи, а иза двотачке слиједе „туђе ријечи”, без маркера цитатности. Дио управног говора, који улази у конструкцију наслова, не мора бити потпуно дослован, често се сажима или парафразира, наглашавајући најважнији, комуникативни дио. Ево како гласи лид из којег је именован посљедњи наслов:

ЛИД: Адвокат Бранко Лукић, један од бранилаца генерала Ратка Младића пред Хашким трибуналом, рекао је да одбрана мора да пронађе замјену за вјештака патолога Душана

Ђуџића, који је преминуо прошле седмице у Хагу, али да то неће бити лак посао, јер се Ђуџић бавио Сребреницом годинама.

Овакву реализацију СУГ/У у наслову штампе Шорт (1999: 249) објашњава тежњом ка сензационализму или пишевој жељи да вјерно и тачно представи оно што је рекао стварни говорник. Нема дилеме да наслови овог типа у агенцијској вијести имају информативни карактер – у већини случајева конструкција туђег говора је извучена из лида и као његов дио позиционирана у наслов – односно, насловом се покушава „сажети” информација и скренути пажња читалаца, а не да се остави импресија или утисак на њих.

Слободни управни говор – неуведени (СУГ/Н)

Слободни управни говор – неуведени настаје када из структуре управног говора изостану маркери цитатности и ауторска дидаскалија, а остане само туђи говор. Тек из контекста читалац сазнаје конферансу и спознаје да је у питању форма управног говора. Овим поступком форма туђег говора се своди само на „говор лика” чији се идентитет сазнаје из контекста, најчешће из сљедеће реченице.

Примјер [3]: У Благоевграду у Бугарској данас је у међународној полицијској акцији заплијењено 111 килограма хероина. (*Заплијењено 111 хероина*, СРНА: 7.7.2009).

Овако сажет исказ налази се у првој реченици вијести и ствара утисак да је новинар у „контакту” са догађајем, те да о њему лично свједочи. У наредној реченици – Ухапшено је шест лица, међу којима има грађана Македоније, Косова и Бугарске, саопштено је из бугарског МУП-а. – наводе се резултати акције, али и податак да информацију саопштава МУП Бугарске, односно, постаје јасно да је лид у форми слободног неуведеног управног говора, те да Срнин новинар само посредује информацију. Из остатка вијести сазнају се и остали детаљи проведене акције – иницијали ухапшених, њихова старост и поријекло, координисаност акције са другим центрима и сл.

Изостављајући маркере цитатности и ауторску дидаскалију, у оваквој форми УГ агенцијски новинар најважније чињенице ставља на ударно мјесто, у главу вијести, поштујући тиме принцип фронталности информације – у овом примјеру то је количина заплијењеног хероина. Уједно, велико присуство информација у форми неуправног говора доводе дискурс вијести у монотонију коју новинар покушава дјелимично „разбити” варирањем (под)модела туђег говора. Идентична ситуација је и наредном примјеру:

Предсједник Русије Владимир Путин први је на «Форбсовој» листи најмоћнијих људи на свијету, њемачки канцелар Ангела Меркел је друга, а амерички предсједник Барак Обама трећи. (*Путин најмоћнији човек на свијету*, СРНА, 4.11.2015).

Да исказ не припада новинару, већ његовој интерпретацији другог извора (у овом случају чланка часописа „Форбс”), сазнаје се из наредног пасуса: Часопис „Форбс” је објавио данас нову ранг-листу, неколико седмица... (СРНА, 4.11.2015)

Нарушавањем основне норме управног говора, уклањањем конферансе и маркера цитатности, новинар „осамостаљује” туђи говор, приближава га самосталном исказу и тиме додатно наглашава дио информације. Осим тога, овај подмодел има потенцијала да буде стилоген, наравно само у оној мјери колико је то потребно новинару.

Поредњи реченицу из агенцијске вијести из примјера са реченицом: Њујорк – Руски предсједник Владимир Путин налази се на првом мјесту, већ трећу годину заредом, на најновијој „Форбсовој” листи најмоћнијих личности у 2015. години, а слиједе га лидери Њемачке и САД. (НН: 6.11.2015) – коју су објавиле „Независне новине”, може се уочити да је реченица из агенцијског израза стилски неупечатљивија и да је остала на нивоу „чисте” информације, док јој је конкурентска реченица живописнија, интересантнија, читљивија и дјелимично износи став новинара. Наведеном примјеру могло би се „пребацити” да се ради само о стилским (не)способностима новинара да није у питању типична структура лида агенцијске вијести⁷.

У насловима агенцијске вијести СУГ/Н дјелује стилогеније, прво – не јавља се тако често, а друго, праћен је и другим (интерпункцијским) елементима. У појединим случајевима, иако то није у природи агенцијског начина изражавања, бирајући експресивнију лексику или конструкције са одређеном конотативношћу, неуведени слободним управним говором новинар постиже дозу сензационализма и у агенцијским насловима. Нпр.: *АМЕРИКА УЧЕСТВОВАЛА У ИЗРАЕЛСКОМ НАПАДУ?* (СРНА: 25.04.2008); *БАЛКАН ПОСЉЕДЊИ ТЕРЕН НА КОЈЕМ САД МОГУ ДА ИСТЈЕРУЈУ СВОЈУ ВОЉУ?* (СРНА: 01.05.2009); *ШОК. НАКОН ПРЕДСЈЕДНИЧКИХ ИЗБОРА ВЛАДА ЦРНЕ ГОРЕ ПРИЗНАЋЕ КОСОВО* (СРНА: 24.05.2009); *„НЕ КУПУЈМО КОД ЊИХ – ОНИ СУ ПРИЗНАЛИ ЛАЖНУ ДРЖАВУ КОСОВО”* (СРНА: 25.04.2008).

Фрагментарни цитат (ФЦ)

Ако се само дио туђег говора обиљежен маркерима цитатности наводи у структури ауторског или неуправног говора, тада настаје фрагментарни цитат.

Примјер [4]: Она је осудила овогодишњи инцидент у Поточарима када је нападнут премијер Србије Александар Вучић, али је оцијенила шокантном оцјену ЕУ у саопштењу након инцидента у коме је наведено „вријеме је да се окрене нови лист”. (*Запад продао Сребреницу*, СРНА, 6.11.2015); Стручњак за безбједност Цевад Галијашевић оцијенио је да је министар безбједности у Савјету министара БиХ Драган Мектић „неозбиљан човјек који се, нажалост, налази на веома озбиљној позицији, те да је свако ко га држи на том мјесту исто тако неозбиљан и не жели ништа добро БиХ и њеним грађанима”. (*Галијашевић: Мектић штити крвнике из одреда „Ел муџахедин”*, СРНА, 23.10.2015); Бошњачки члан Предсједништва БиХ Бакир Изетбеговић изјавио је да се нада да је понашање предсједника Републике Српске Милорада Додика посљедњи покушај дезинтеграције БиХ „пабудова пјесма” у настојању да се „остваре неки ратни циљеви у БиХ”. (*Бакир Изетбеговић упутио пријетње по живот Милорада Додика*, СРНА: 2.10. 2015);

⁷О особинама лида и дискурса агенцијске вијести детаљније в. у С. Ђукић (2013).

Као најважнија особина ФЦ узима се могућност дистанцирања новинара од изреченог, цитираног, садржаја. Позивајући се на А. В. Смирновну, Јеротијевићева наводи (2011: 652) да у дневној штампи фрагментарни цитат може да поприми и друге функционалне вриједности – „од изражавања дивљења према елоквенцији говорника до ироничног и саркастичног дистанцирања”. Када се посматра присуство ФЦ у агенцијској вијести, онда се може рећи да је често заступљен у тијелу агенцијске вијести, а спорадично у лиду [а] или бекграунду [б]. Заузимајући јаке позиције агенцијске вијести – лид или бекграунд – туђи говор бива више наглашен и упечатљивије дјелује на реципијента, што новинарима, кроз разна алудирања, даје могућност манипулативног дјеловања. И у наведеним примјерима је уочљиво да су оригинални искази „филтрирани” и да наглашавају један његов сегменат. Оваква форма „објективног” казивања вјешто крије манипулативни утицај новинара. Посматрајући примјере, запажа се да су фрагментарни цитати конструкције са конфликтним садржајем, што, осуђујући или прекоревајући, води миноризацији некога или нечијег залагања, што не би смјела да буде директна процјена агенцијског новинара.

Нпр.: [а] Стручњак за безбједност Џевад Галијашевић оцијенио је да је министар безбједности у Савјету министара БиХ Драган Мектић „неозбиљан човјек који се, нажалост, налази на веома озбиљној позицији, те да је свако ко га држи на том мјесту исто тако неозбиљан и не жели ништа добро БиХ и њеним грађанима”. (Галијашевић: Мектић итими крвнике из одреда „Ел муџахедин”, СРНА, 23.10.2015) [б] Изетбеговић је рекао и да је „Додик сада прешао са ријечи на дјела” и да „иде на одмјеравање мишића с међународном заједницом, на конфликт, на судар са међународном заједницом, са антидејтонским, неуставним активностима”. (Бакир Изетбеговић упутио пријетње по живот Милорада Додика, СРНА: 2.10. 2015); Он је навео да је квалитет његових истраживања, анализа, синтеза и резултати створене и обезбијеђене документационе базе „увијек био на највишем нивоу, пуно важнији и вреднији од Мектићеве приче о расплодним јуницама и сличним темама”, што, како је нагласио, није тешко провјерити и утврдити. (Галијашевић: Мектић итими крвнике из одреда „Ел муџахедин”, СРНА, 23.10.2015)

Ипак, може се рећи да ФЦ у тијелу агенцијске вијести остаје у својој основној функцији – да агенцијски новинар тачно наведе говорникове ријечи, да се од њих дистанцира, не изражавајући, бар отворено и директно, свој став слагања или противљења и(ли) да јасно покаже да то није његов лични коментар или интерпретација.

Двоструки управни говор (ДДГ) и двоструки неуправни говор (ДИГ)

Двоструки управни говор представља форму управног говора који „обилежава преношење већ једном пренијетог директног говора” (Јеротијевић, 2011: 657). Његова функција може да буде експлицирање извора који је први објавио информацију, наглашавајући ауторство и ексклузивност (што је битно за „поштивање” новинарског кодекса) и(ли) додатно дистанцирање и ограђивање од садржаја информације, као што то показује примјер:

„Бојо ми је дао личну карту и возачку дозволу. Моја слика, друго име. Он је рекао /министар безбједности БиХ Драган/ Мектић то може. Пасош ти се ради. Тако да нећеш имати

проблема. Ја бих требао за милион марака да отмам Радишића, или да га наговорим да прича нешто против Додика. По чијем налогу? По налогу Младена Босића, Небојше Вукановића, Боје Гашановића и министра Мектића”, каже Сувара за РТРС. (*Сувара: СДС спреман на све само да искомпромитује Додика*, СРНА: 9.10.2015); Према његовим ријечима, «нека мафија је имала разлог да уклони Рамиза Делалића, а која је то мафија и који су разлози биће ускоро познато када суд у Приштини изрекне пресуду», преносе федерални медији. (*Осуда Радончићевих пред судом у Приштини*, СРНА: 31. 10. 2015)

Третирајући новинске агенције као високопрофесионалне медије, медије у којима је извор информације изузетно значајан и о чему се мора водити рачуна (Јовановић, 2005: 86) онда се очекује да се у њиховим дискурсима досљедно поштује принцип аутентичности и да се двоструки директни говор употребљава када је то неопходно.

Двоструком директном говору, структурно и функционално, врло је блиска форма **двоструког неуправног говора**.

Нпр.: Цвијановићева је на састанку са Фергусоном, који је одржан у Бањалуци, нагласила да реформске мјере нуде дугорочна системска рјешења чији је циљ стабилизација привредних прилика, привредни раст и повећање запослености, саопштено је из Бироа Владе Српске за односе са јавношћу. (*Пуна подршка британске амбасаде Влади Српске*, Срна: 5.11.2015); На питање које снаге дестабилизују регион, Вучић је оцијенио да је довољно погледати ситуацију у окружењу и да ће свима бити јасно о коме је ријеч, пренијели су београдски медији. (*Покушај ширења дестабилизације на Балкану*, СРНА: 27.10.2015)

И у овом подмоделу преноси се туђи говор (у примјеру је подвучено) који је већ посредован (Биро Владе РС за односе са јавношћу преноси дио или цијелу изјаву), а агенција наглашава посредованост. За разлику од ДДГ, у подмоделу ДИГ туђи говор је исказан формом НГ и новинар нема потребу да се дистанцира од његовог садржаја. Овакви примјери су врло чести у ситуацијама када агенције резимирајући преносе садржаје неких докумената и наглашавају одакле потиче информација, њену аутентичност. Дешава се да ДИГ својом другом компонентом (секундарном конферансом) отежава „комуникативност” форме НГ и код читаоца ствара дозу збуњености о поријеклу информације. Сувишност секундарне конферансе потврђује примјер исте вијести која је објављена у дневној штампи. Уз малу модификацију, која је својствена за адаптацију реченица агенцијске вијести при њиховом преношењу у дискурс дневне штампе, овај исказ се преноси само у форми НГ:

Цвијановићева је нагласила да реформске мјере нуде дугорочна системска рјешења, чији је циљ стабилизација привредних прилика, привредни раст и повећање запослености. (*Подршка британске амбасаде Влади*, НН: 6.11.2015)

Експресивни управни говор

У вијестима штампе пронађене су форме управног говора које су по својој вриједности врло експресивне, а њихови пандани нису пронађени у агенцијским текстовима. Нпр:

„Свакодневно на терену срећем људе из СДС-а који ме питају: „Шта ови наши раде тамо”. Волео бих да кажем – ништа, али им кажем истину – раде свашта, због чега РС тоне”, каже председник Додик. (*Додик: У СЗП су издајници, али су им моја врата отворена*, БЦ: 17.10. 2015)

„Они ће сутра рећи: „Додик се боји!”. Додик није осуђен ни у једном правоснажном процесу и не боји се ни далеко већих играча. Можемо да идемо тук на утук, јер и ја имам разлога да тражим да ми се неко извини, али их позивам да следећег петка у исто време одржимо нови састанак, с обзиром на то да од нас зависи бољитак РС”, рекао је Додик. (*Додик: извинићу се ако треба*, БЦ: 10. 10. 2015)

У наведеним примјерима туђи говор има „двоструку” форму управног говора – прва се односи на цијелу цитирану (макро)структуру коју је изговорио говорник (у оба примјера председник Додик) и која је затворена конферансом. Друга форма управног говора се односи на аутоцитат – цитирани исказ (микро-структура) унутар првог, када говорник цитира самог себе – који је ослобођен конферансе и који носи стилску вриједност. Експресивност аутоцитата из првог примјера постигнута је формом реторичког питања уз навођење тезе и антитезе (коју дјелимично чине антоними *ништа – свашта*), што сугерише на пројекцирање (родољубивог) става и контраста. Поступак дијалогичности „оживљава” динамичност текста и сугестивно дјелује на „осуду” и дисквалификацију политичког избора опозиције – што, на крају, и остатак текста показује. Експресивност аутоцитата у другом примјеру постигнута је на сличан начин – екскламација („Додик се боји!”) иницира конфронтацију (тезе – антитезе) која динамизује текст, стварајући га упечатљивим. У оба исказа појављује се и колоквијалност израза, што, дјелујући опозитивно формалном изразу, додатно наглашава опозитивност свих компоненти и стилизује цијелу конструкцију управног говора.

Овакви и слични примјери, још једном да се нагласи, нису пронађени у агенцијским вијестима, а о овој форми управног говора није говорено ни у оквиру подстила штампе. Назив којим је именована ова форма можда и није адекватан, али, у недостатку бољег, биће коришћен као радни.

Неуправни говор и његови подмоделу у агенцијским вијестима и штампи

Неуправни (индиректни) говор – основни модел (НГ)

Неуправни говор представља интерпретирани управни говор у облику конструкције коју чине конферанса, као главна клауза (у примјерима је подвучена), и репродуковани исказ (туђи говор) у форми зависне клаузе (Ковачевић, 2012: 16). Посматрајући позиционираност клауза у исказу неуправног говора, у већини случајева прво долази конферанса [а], што је уједно и устаљени, граматички ред субординиране клаузе, али бројни су и примјери њихове пермутације, односно инверзије, тако да „туђи говор” дође испред конферансе [б].

Нпр.: [а] Предсједник Републике Српске Милорад Додик изјавио је након састанка српских званичника са Његовом светошћу патријархом српским Иринејом и члановима Светог архијерејског синода да је кључни резултат данашњег разговора позив на јединство и међусобно уважавање. // Према његовим ријечима треба да се исказе потпуно уважавање тежине и значаја обављања свих јавних функција на нивоу Републике Српске и на нивоу БиХ из Републике Српске и да се на том основу успостави координација и елиминишу сви неспоразуми који су били предмет различитих тумачења. (Додик: *Кључни резултат – позив на јединство и међусобно уважавање*, СРНА: 5.11.2015); Адвокат Бранко Лукић, један од бранилаца генерала Ратка Младића пред Хашким трибуналом, рекао је да одбрана мора да пронађе замјену за вјештака патолога Душана Дуњића, који је преминуо прошле седмице у Хагу чекајући да свједочи, али да то неће бити лак посао, јер се Дуњић бавио Сребреницом годинама. Он је навео да је породица видјела његово тијело, али га још неће преузимати, те додао да ће тијело бити пребачено авионом за Београд ове седмице, али није могао рећи када тачно. (Лукић: *Неће бити лако наћи замјену за Дуњића*, СРНА: 27.10. 2015)

[б] У БиХ су 2008. године идентификоване 33 жртве трговине људима, од којих 31 држављанка БиХ, рекао је данас у Сарајеву координатор за борбу против трговине људима и илегалну имиграцију БиХ Самир Ризво. (*Благе казне за тешка кривична дјела*, СРНА: 7.7.2009); Из Сарајева се проводи систематска акција којом се жели сва кривица пребацити на Републику Српску, што потврђују наступи бошњачких политичара који никада неће признати да су ратни злочини почињени над Србима, док се истовремено потенцирају бошњачке жртве, изјавио је професор на београдском Факултету за безбједност Дарко Трифуновић. (*Трифунувић: Систематска акција из Сарајева против РС*, СРНА: 7.7.2009)

Имајући у виду да форма НГ „само препричава садржај управног говора, при чему се изостављају његови емоционално-експресивни елементи” (Ковачевић, 2012: 16), нимало не изненађује чињеница да је у већини агенцијских вијести лид управо у форми НГ, јер омогућава новинару да сажето (резимирано) пренесе основну информацију, а у конферанси наведе потпуно јасну идентификацију извора информације – што и показује наведени примјер вијести:

ДОДИК: КЉУЧНИ РЕЗУЛТАТ – ПОЗИВ НА ЈЕДИНСТВО И МЕЃУСОБНО УВАЖАВАЊЕ

БИЈЕЉИНА, 5. НОВЕМБРА /СРНА/ – Предсједник Републике Српске Милорад Додик изјавио је након састанка српских званичника са Његовом светошћу патријархом српским Иринејом и члановима Светог архијерејског синода да је кључни резултат данашњег разговора позив на јединство и међусобно уважавање.

„Позив за јединство који је упутио Свети архијерејски синод и поготово Његова светост патријарх српски Иринеј, апсолутно треба разумјети и схватити као потребу усаглашавања и политичког курса који подразумијева сталоженост и мирно рјешавање проблема између политичара у Републици Српској”, рекао је Додик новинарима након састанка у Владичанском двору у Бијељини.

„Била је ово прилика да потврдимо и нагласимо потребу за јединство и међусобно уважавање и да се из политичког разговора и говора избаци искључивост, а поготово елементи било каквог ниподиштавања”, рекао је предсједник Српске.

Према његовим ријечима, треба да се исказе потпуно уважавање тежине и значаја обављања свих јавних функција на нивоу Републике Српске и на нивоу БиХ из Републике Српске и да се на том основу успостави координација и елиминишу сви неспоразуми који су били предмет различитих тумачења.

Додик је рекао да је захвалан Његовој светости патријарху српском Иринеју, члановима Синода и владикама из Републике Српске који су данас били на састанку на којем је разговарано о актуелним питањима.

„Закључили смо да се мора чешће разговарати на свим нивоима и у оквиру политичких структура и са Српском православном црквом /СПЦ/ и другим вјерским заједницама», додао је Додик. (ДОДИК: КЉУЧНИ РЕЗУЛТАТ – ПОЗИВ НА ЈЕДИНСТВО И МЕЂУСОБНО УВАЖАВАЊЕ, СРНА: 5.11.2015)

Најприсутнији модели преношења туђега говора у агенцијским вијестима – и управни и неуправни – у својој синтаксичкој конструкцији експлицирају ауторску дидаскалију. Њена комуникативности важна је само у лиду – када износи јасну идентификацију извора информације, односно говорника. У тијелу вијести конференса је комуникативно ирелевантна. Али, постаје врло важна њена конекторска могућност. Реченице у агенцијској вијести су аутосемантичне, са врло „лабилном” унутрашњом (каузалном) повезаношћу. По „систему фиока” организоване су у самосталне пасусе који се по потреби могу „укидати”, односно вијест се може сажимати или ширити без нарушавања њеног текстуалног смисла. Примјера ради, Срна је могла објавити и овакве вијести:

ДОДИК: КЉУЧНИ РЕЗУЛТАТ – ПОЗИВ НА ЈЕДИНСТВО И МЕЂУСОБНО
УВАЖАВАЊЕ

БИЈЕЉИНА, 5. НОВЕМБРА /СРНА/ – Предсједник Републике Српске Милорад Додик изјавио је након састанка српских званичника са Његовом светошћу патријархом српским Иринејом и члановима Светог архијерејског синода да је кључни резултат данашњег разговора позив на јединство и међусобно уважавање.

„Била је ово прилика да потврдимо и нагласимо потребу за јединство и међусобно уважавање и да се из политичког разговора и говора избаци искључивост, а поготово елементи било каквог ниподиштавања”, рекао је предсједник Српске.

Или:

ДОДИК: КЉУЧНИ РЕЗУЛТАТ – ПОЗИВ НА ЈЕДИНСТВО И МЕЂУСОБНО
УВАЖАВАЊЕ

БИЈЕЉИНА, 5. НОВЕМБРА /СРНА/ – Предсједник Републике Српске Милорад Додик изјавио је након састанка српских званичника са Његовом светошћу патријархом српским Иринејом и члановима Светог архијерејског синода да је кључни резултат данашњег разговора позив на јединство и међусобно уважавање.

Према његовим ријечима, треба да се исказе потпуно уважавање тежине и значаја обављања свих јавних функција на нивоу Републике Српске и на нивоу БиХ из Републике Српске и да се на том основу успостави координација и елиминишу сви неспоразуми који су били предмет различитих тумачења.

„Закључили смо да се мора чешће разговарати на свим нивоима и у оквиру политичких структура и са Српском православном црквом /СПЦ/ и другим вјерским заједницама”, додао је Додик.

Из ове „комбинаторне игре” види се да је прва реченица „неопходна” и комуникативно релевантна,⁸ док су остале секундарне и могу бити изостављене (вијест се често, из разних разлога, може свести само на лид). Навођењем кон-

⁸ Лид или „глава вијести” носи најважнији и информативно најбитнији дио вијести, а који ће то дио информације бити, зависи од процјене новинара и уредника који пушта вијест у сервер. Остали

ферансе (*Он је навео...;...додао је ...; Према његовим ријечима... и сл.*) новинар без већег труда остварује текстуалну кохезију и отвара могућност за прогресивно паралелно повезивање реченица, тј. нових исказа управног или неуправног (под)модела.

Значи, осим што укратко репродукује садржај управног говора, наглашавајући његове информативно битне дијелове, форма НГ преко ауторске дидаскалије, када је она комуникативно ирелевантна, олакшава новинару и „увезивање” исказа (пасуса – „фиока”) у текст.

Неконекторски неуправни говор (ННГ)

Лингвистички посматрано, неконекторски неуправни говор представља синтаксички модел НГ остварен без везника, односно у репродуковани исказ туђег говора интерпонира се конференса (у примјеру је подвучена).

Примјер [7]: ...Повластице је, тврди он [Горан Суvara – уметно С. Ђ.], лично нудио начелник општине Источни Стари Град и члан Главног одбора СДС-а Бојо Гашановић... Главни преговарачи СДС-а, тврди Суvara, били су Бојо Гашановић и Небојша Вукановић /савјетник лидера СДС-а Младена Босића/... (*Суvara: СДС спреман на све само да искомпромитује Додика*, СРНА: 9.10.2015)

Ријеч је о моделу који није толико заступљен у агенцијском дискурсу, што потврђује и чињеница да је у анализираном корпусу пронађено свега неколико примјера, а наведени примјери припадају истој вијести. Из фреквентности подмодела могла би се наслутити његова специфична функционална вриједност, која се не може „протумачити” изоловано од контекста. Прво на шта треба указати јесте форма – НГ омогућава новинару да сажето репродукује туђи говор, тј. да га кондензује, наглашавајући оно што је (информативно) битно. Интерпонирани положај и кратка форма конференсе у први план стављају кондензовани туђи говор, додатно га наглашавајући. Затим, ако се обрати пажња на семантику конференсног глагола *тврдити*, онда се наглашава и дистанцираност новинара од изреченог говора. Значи, новинар „жели” да каже нешто врло актуелно и битно, али се дистанцира од „осјетљивог” садржаја. Ову констатацију потврђује контекст из којег је издвојен примјер. Наиме, у остатку вијести износе се озбиљне оптужбе од којих се новинар мора оградити. У том тренутку он их није провјерио, а можда не може ни провјерити њихову валидност. Дакле, вјеродостојност информације остаје на нивоу „вјеровања на ријеч” говорника, са чиме новинар може и да се слаже и да се не слаже, или да покаже одређену сумњу, на шта, у наведеним примјерима, указује конференсни глагол. Овакав приступ информацији, па донекле и њено обликовање, нису у природи агенцијског новинарства, која се темељи на представљању објективне и неутралне поруке, односно, избегавању било какве атрактивности и сензационалности засноване на модалним изјавама, коментарима субјективне природе и сл.

сегментни информације распоређени су по важности, од лида према крају вијести (принцип обрнуте пирамиде).

На овакав закључак наводи и поређење наведених исказа из вијести са исказима у штампи, гдје је новинарова интерпретација слободнија. Неколико агенцијских исказа спојени су у један и представљени општим моделом НГ – са конференсом као надређеном клаузом и разгранатим структурама у позицији зависне изјавне реченице:

...Каже [Горан Суvara – уметно С.Ђ.] да је посао са њим прво договарао Небојша Вукановић, саветник председника СДС-а Младена Босића, а потом и СДС-ов начелник општине Источни Стари Град Бојо Гашановић који му је нудио милион КМ да убеди Радишића да компромитује председника РС Милорада Додика. (СДС: Доказе о криминалу не плаћамо, БЦ: 10.10. 2015)

Овај методолошки поступак – поређења исказа из вијести са исказима у дискурсима штампе – показује на још једну важну чињеницу која се односи на диференцијалну „природу” агенцијског текста од штампаног, а то је да агенцијски новинар, тежећи да задржи композициона начела агенцијске вијести (принцип фиока) и аутономије исказа, не интегрише исказе⁹ у сложене синтаксичке структуре.

Дословни неуправни говор (ДНГ)

У овом типу преношења туђег говора у дијелу зависне клаузе наводи се дио управног говора (у примјерима је подвучено), односно цитира се дио говора лика (Ковачевић, 2012: 26).

Примјер [8]: Галијашевић је оцијенио да је „Мектићева улога у ратном Прњавором срамотна, баш као и улога особе коју је предложио за директора Сипе Перице Станића”. (Галијашевић: Мектић штити крвнике из одреда „Ел муџахедин”, СРНА, 23.10.2015)

Посматрајући његове формалне особине, дословни неуправни говор је врло близак фрагментарном цитату. Од њега се разликује по „обиму” навођења.

Форма реплике

Типична форма у новинском писању јесте НГ у форми реплике, односно експлициране парафразе постављеног питања и одговора на постављено питање. Ову форму сигналише приједлошко-падежна конструкција *На питање...*, затим слиједи НГ – парафразирано питање које је поставио новинар или неко од новинара (у примјерима је подвучено), а завршава одговор на постављено питање у облику НГ, ФЦ или ДНГ.

Нпр.: На питање колико је коштао тај изазов, Вукановић је поновио да уопште није битно како су дошли до снимка. (СДС нудио милион КМ да компромитује председника Српске, СРНА: 8.10.2015). На питање које снаге дестабилизују регион, Вучић је оцијенио да је довољно погледати ситуацију у окружењу и да ће свима бити јасно о коме је ријеч,

⁹ Овдје се мисли на исказе различитих говорника, тј. да се искази различитих говорника не интегришу у комплексну реченичну структуру. Агенцијска вијест не тежи хетероглосији у своме дискурсу, заправо, исказе више „говорника” агенције представљају у самосталним цјелинама, по принципу један говорник – једна вијест.

пренијели су београдски медији. (*Покушај ширења дестабилизације на Балкану*, СРНА: 27.10.2015);

[а] На питање да ли дестабилизација прилика у БиХ, а нарочито у РС доприноси стал-
на политичка трвења, Бојић је казао „да не би рекао да је Вучић на то мислио”. (*План ши-
рење хаоса на Бањалуку и Београд*, ГС: 28.10. 2015)

Форма реплике има исту структуру и у штампаним дискурсима [а], али је много присутнија, него у агенцијским вијестима. Фреквенцијски посматрано, могло би се рећи да је чак и преузета из штампе, а разлог томе може да буде тежња агенцијске вијести за „директном изјавом”, односно, агенцијски новинар директно преноси исказ, без интерпретације постављеног питања.

Комбиноване структуре

У исказима (пасусима) агенцијске вијести често се истовремено реализују основни модели туђег говора или се реализује неки од модела са њиховим под-моделима, при чему настају комбиноване структуре. Зависно од врсте и броја сегмената туђега говора и функционалне вриједности која се том приликом жели постићи, број комбинација, теоретски посматрано, могао би бити велики, али се ипак проналазе „општи” модели. Нпр. (у примјерима су подвучене одређене компоненте):

МОДЕЛ УГ – НГ

[9] „Обама улази у завршну годину свог предсједничког мандата и јасно је да се његов утицај смањује”, објавио је часопис „Форбе” и додао да је Обаин рејтинг код куће стално «заглављен» испод 50 одсто, док је у Европи Меркелова боља од Путина, а Путин доминира на Блиском истоку. (СРНА, 4.11.2015)

МОДЕЛ НГ – НГ

[10] Горан Суvara, који је посвједочио да му је Српска демократска странка /СДС/ пла-тила 100.000 КМ за тајно снимање бизнисмена Милета Радишића, тврди да је СДС спреман на све само да искомпромитује и криминализује предсједника Републике Српске Милорада Додика, те додаје да је с тим циљем била предвиђена и отмица Радишића. (*Суvara: СДС спреман на све само да искомпромитује Додика*, СРНА: 9.10.2015)

МОДЕЛ: НГ – ФЦ (ФЦ – НГ)

[11] Предсједник СДА Бакир Изетбеговић рекао је да ће СДА уложити труд и стрпљење да коалиција опстане, али да неће остати ниједи „ни дужни кад се изрекну неистине о СДА и Алији Изетбеговићу”. (*Осуда Радончићевих изјава пред судом у Приштини*, СРНА: 31.10.2016); ...Он је рекао да му је познато да „Мектић мрзи институције Републике Српске”, па би му било изненађење да те лажи, које је изнио о њему, по његовом захтјеву провјерава МУП Републике Српске. (*Галијашевић: Мектић штити крвнике из одреда „Ел муахедин”*, СРНА: 23.10.2015); Предсједник СДА Бакир Изетбеговић рекао је да ће СДА уложити труд и стрпљење да коалиција опстане, али да неће остати ниједи „ни дужни кад се изрекну неистине о СДА и Алији Изетбеговићу”. (*Осуда Радончићевих изјава пред судом у Приштини*, СРНА: 31.10.2016)

МОДЕЛ НГ- СУГ/У

[12] Вукановић у изјави за РТРС тврди да СДС није тајно снимао Радишића и да, како каже, није битно како су дошли у посјед снимка. (СДС нудио милион КМ да компромитује председника Српске, СРНА: 8.10.2015).

МОДЕЛ УГ-СУГ/У

[13] „Очигледно је да неко улаже много напора у дестабилизацију односа на Западном Балкану”, рекао је Вучић новинарима у Москви, наводећи да ће Србија уложити све напоре да сачува мир и стабилност у региону, што је приоритетни циљ. (Покушај ширења дестабилизације на Балкану, СРНА: 27.10.2015)

Функционалне могућности комбинованих структура су бројне: „избацују” редуванте елементе, исказу дају прегледност, више исказа повезују у једну целину, својом шароликошћу стилизују дискурс и сл. Комбиноване структуре се јављају и у штампаним дискурсима, али, за разлику од агенцијске вијести, оне у реченичну целину могу да интегришу исказе различитих говорника.

Нпр.: Оно на чему је убудуће потребно радити јесте успостављање директне комуникације између оних који обављају функције у РС и функционера РС у институцијама БиХ [а], а како рече један од учесника, проблеми које имају и једни и други су значајни и мање-више исти [б]. (Јединство изнад политичких разлика, НН: 6.11.2015)

Из контекста вијести разазнаје се да прва целина [а] има форму СУГ/Н, јер је наставак изјаве председника Додика из претходног пасуса, а друга [б] да је у форми СУГ/У јер конферанса (...како рече један од учесника...) уводи нову структуру туђега говора, али другог говорника.

Закључак

У текстовима агенцијских вијести врло су честе конструкције туђега говора у основним обрасцима – управног и неуправног. Појављују се и поједине њихове варијације (форма реплике), али су оне рјеђе, док појединих, нарочито оних из експресивне сфере, нема никако, што је, уосталом, и било очекивано с обзиром на то да агенцијски начин изражавања тежи потпуној објективности лишеној сваке експресије и субјективног доживљаја.

Упоређујући агенцијске вијести са еквивалентним текстовима у дневној штампи може се примијетити да су варијације основних модела присутније него што је то случај у агенцијским вијестима, а понекад да имају и другачију функционалну вриједност. У дневној штампи евидентирани су примјери навођења туђега говора који нису својствени агенцијском начину изражавања, као што је то случај са експресивним управним говором. У тим случајевима се приказује много већа пристрасност новинара и није лако раздвојити „стварно изречено” од новинарове интерпретације.

Осим функционалних намјена, које теже постизању илокуционе моћи, конструктивни елементи преношења туђег говора, нарочито конферанса, у агенцијској вијести имају и чисто граматичке сврхе, као што је конекторска за увезивање исказа у дискурс.

ЛИТЕРАТУРА

Ђукић 2011: С. Ђукић, Аутоматизми кохезивности у агенцијској вијести, Јагодина: *Узданица*, ??, 71–81.

Ђукић 2013: С. Ђукић, Дискурсна анализа агенцијске вијести, *Наука и традиција*, књ. 7/1, Пале: Филозофски факултет, 143–156.

Јовановић 2005: N. Jovanović i D. Lazarević, *Agencijsko novinarstvo (minimum reči – maksimum činjenica)*, Београд: Факултет политичких наука, Ћигоја штампа.

Јовановић 2010: Ј. Јовановић, *Лингвистика и стилистика новинског умећа, језичке и стилске особине новинарства*, Београд: Јасен.

Ковачевић 2012: М. Ковачевић, О граматичко-стилистичком терминосистему туђег говора, Београд: *Српски језик XVII*, 13–36.

Славковић 1981: D. Slavković, *Biti novinar*, Београд: Радничка штампа.

Умићевић 2015: Н. Умићевић, Креирање медијских агенди: ауторско или агенцијско новинарство, у: *Медијска слика: истраживање о одговорном новинарству*, приредио Александар Богданић, Банја Лука: Факултет политичких наука, 27–39.

Шорт 1999: М. Šort, Представљање говора у роману и у штампи, *Kako ukrotiti tekst*, приредила S. Perović, Podgorica: Institut za strane jezike Univerziteta u Crnoj Gori, 245–270.

Saša M. Đukić

THE WAYS AND FUNCTIONS OF CITING OTHER PEOPLE'S SPEECH IN NEWS
REPORTED BY NEWS AGENCIES

Summary

The paper analyzes methods (author's choice in the way of presenting other people's speech) and functions (the author's own position in relation to the theme of the speech) of conveying other people's speech, or other people's statements, in the agency news reported by the Republic of Srpska news agency (SRNA). Conveying other people's speech implies the involvement of other people's words in the original discourse or text, and the result of this process is the syntactic structure with other people's speech. In the theory of literature this phenomenon is referred to as "the speech of the characters," and it seeks to separate the statement of the literary hero from the narrator's speech. In the agency news texts constructions of other people's speech in primary forms – direct or indirect are very common. This is to be expected given that the agency journalism tends to be objective and neutral written expression, devoid of any expressiveness and subjective experience, written expression that is devoid of any kind of emotions and interpretations. For these reasons their individual variations appear, but they are much less common, while the individual, especially those from the expressive sphere, cannot be found at all.

Key words: other people's speech, newspapers, agency news, journalistic functional style